

*2017 YILI ANTALYA VE MERSİN ARKEOLOJİK
KIYI VE SUALTI ARAŞTIRMALARI
2017 CAMPAIGN FOR ARCHAEOLOGICAL COASTAL AND
UNDERWATER SURVEYS OF ANTALYA AND MERSİN
SHORELINES*

* Hakan Öniz

Fig. 1

1999 yılından beri Antalya kıyılarında, 2015 yılından itibaren ise Mersin kıyılarında arkeolojik sualtı araştırmaları yürütülmektedir. Sualtında bulunan kültürel mirasının araştırılması, envanterinin çıkartılması, korunması ve bilimsel çalışmalarının yapılarak bilim dünyasıyla paylaşılmasını amaçlayan bu çalışmalar Dr. Hakan Öñiz başkanlığında uluslararası bir ekip tarafından yürütülmektedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün izinleriyle yapılan bu çalışmalar 2017 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında hayata geçirilmiş, çok sayıda çapa ve farklı kalıntıların yanı sıra 20'si Antalya, 19'u Mersin kıyılarında olmak üzere toplam 39 antik gemi batığı bulunmuştur. Çalışmalar aynı zamanda UNESCO UniTwin Sualtı Arkeolojisi Ağı faaliyetleri kapsamında üye üniversitelerden yüksek lisans öğrencilerinin katılımıyla hayata geçirilmiş, bu çalışmalarda Selçuk 1 Bilimsel Araştırma ve İnceleme Gemisi ve çeşitli kara ve deniz taşıtları kullanılmıştır¹.

Yüksek teknoloji olanaklarının kullanılması amaçlanan bu bilimsel faaliyetlerde Sualtı Robotu (ROV), Dual Beam Sonar, Yan Taramalı Sonar, Manyetometre, sualtı konuşma sistemleri ve gemiyle bağlantılı ya da serbest kamera sistemleri gibi teknolojiler kullanılmış, bu nedenle standart sualtı araştırma yöntemlerine göre daha kapsamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmalarda genel olarak ana gemi, sonar teknesi veya botlarla sistematik sonar taraması yapılmış, sualtındaki görüntüler koordinatlarıyla birlikte kaydedilmiştir. Sistematik sonar taramasından kastedilen, çalışma alanının kıyıda 1 metre derinlikten itibaren 100 metre derinliğe kadar olan kıyı şeridinin baştan sona taranması ilkesini içermektedir. Tesadüfi araştırma yöntemine göre bu yöntem deniz dibinde form veren olası batıkların hiç atlanmadan bulunabilmesini hedeflemektedir.

Several archaeological underwater surveys have been conducted along the Antalya shoreline since 1999, and the Mersin shoreline since 2015. With an aim to investigate the underwater cultural heritage as well as making an inventory, preserving, conducting scientific studies and sharing their results with the scientific world, these surveys have been carried out by an international team under the leadership of Hakan Öñiz. Conducted under the permission of the General Directorate of Cultural Assets and Museums, the surveys started in July and August of 2017, yielding a total of 39 ancient shipwrecks, 20 on the coasts of Antalya and 19 on the coasts of Mersin as well as numerous anchors and various remains. Furthermore, the surveys have been conducted with the participation of postgraduate students from universities, which are members of the UNESCO UniTwin Network for Underwater Archaeology using the *Selçuk 1* Scientific Research and Investigation Ship and several land and sea vessels during these surveys.

Willing to utilize the advanced techniques, we used a robot submarine (ROV), Dual Beam Sonar, Side-Scan Sonar, Magnetometer, underwater acoustic communication systems and ship-based or autonomous imaging systems, and thus achieved more comprehensive results compared to the standard underwater research methods. We mainly focused on systematic sonar scanning using the main ship, and a sonar boat or boats, and recorded the underwater images with their coordinates. Systematic sonar scanning means a thorough scanning of the entire coastline from the depth of 1 m to a depth of 100 m. A random survey aims to identify all potential shipwrecks which are defined by a form on the seafloor. Based on this perspective, we scanned harbor areas, capes, shallows and islets using sonar images with the aid of other electronic equipment and scuba diving methods.

¹ İzmir Müze Müdürlüğünden İhsan Tercan gözetiminde gerçekleştirilen çalışmalar MTSO, METAB, TINA, MEDÇEM Limanı, AKMED, Kaş ve Mersin Marina gibi kurumlar tarafından desteklenmiştir. Yrd. Doç. Dr. Hakan Öñiz başkanlığında yapılan çalışmalara Yrd.Doç.Dr. Murat Karademir (Selçuk Üniversitesi), Yrd.Doç.Dr. Babür Mehmet Akarsu (Sinop Üniversitesi), Doktora öğrencileri Karolina Trutz ve Ceyda Öztosun (Polonya Bilimler Akademisi), Ahmet Aydemir (Ruhr-Bochum Üniversitesi – Almanya), Sualtı Arkeolojisi Yüksek Lisans Öğrencileri Günay Dönmez, Tuğçe Bayındır ve Nur Büyükkaynak (Selçuk Üniversitesi), Fatma İsmail Ali Ali Hammad, (Mısır Kültür Bakanlığı), Muhammed Salama (Mısır İskenderiye Üniversitesi), Arkeologlar Dilan Ulusoy, Umutkan Kazanlıoğlu, Ercan Soydan, Mimar Sena Hazal Yazıcı, Arkeoloji öğrencileri Seda Tuna Kadioğlu, Özkan Güler, Abdullah Emre Kuyucu, Yaşar Kağan Sönmez, Hafize Uysal, Burakcan Kavkalı, Gamze Duran, Rıfye Merve Akdeniz, Kamil Özer (Selçuk Üniversitesi), Damla Kufacı (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Leyla Aydın (Mimar Sinan Üniversitesi), Bilge Saruhan (Sanat Tarihi Öğrencisi – Pamukkale Üniversitesi), Melahat Usluadam (Ahi Evran Üniversitesi), Alexandr Kozłowski ve Martyna Galecka (Varşova Üniversitesi) katılmışlardır.

*Doç. Dr. Hakan Öñiz. Akdeniz Üniversitesi / ANTALYA. hakan.oniz@gmail.com

*Assoc. Prof. Dr. Hakan Öñiz. Akdeniz University / ANTALYA. hakan.oniz@gmail.com

¹ The archeological excavations carried out under the supervision of Mr İhsan TERCAN from İzmir Museum Directorate were sponsored by institutions such as MTSO, METAB, TINA, MEDÇEM Limanı, AKMED, and the Yacht Marinas of Kaş and Mersin. Assistant Professor Doctor Hakan Öñiz was at the helm of the archeological excavations, where Assistant Professor Doctor Murat Karademir (Selçuk University), Assistant Professor Doctor Babür Mehmet Akarsu (Sinop University), doctorate students Karolina Trutz and Ceyda Öztosun (Polish Academy of Science), Ahmet Aydemir (Ruhr-Bochum University – Germany), Underwater Archaeology post-graduate students Günay Dönmez, Tuğçe Bayındır and Nur Büyükkaynak (Selçuk University), Fatma İsmail Ali Hammad, (Egyptian Ministry of Culture), Muhammed Salama (Alexandria University, Egypt), Archaeologists Dilan Ulusoy, Umutkan Kazanlıoğlu, Ercan Soydan, Architect Sena Hazal Yazıcı, undergraduate students Seda Tuna Kadioğlu, Özkan Güler, Abdullah Emre Kuyucu, Yaşar Kağan Sönmez, Hafize Uysal, Burakcan Kavkalı, Gamze Duran, Rıfye Merve Akdeniz, Kamil Özer (Selçuk University), Damla Kufacı (Ondokuz Mayıs University), Leyla Aydın (Mimar Sinan University), Bilge Saruhan (Art History – Pamukkale University), Melahat Usluadam (Ahi Evran University), Alexandr Kozłowski and Martyna Galecka (Warsaw University) were the participants.

Bu perspektifte, sonar görüntüleri, diğer elektronik cihazların yardımı ve aletli dalış yöntemleriyle liman alanları, burunlar, sığıklar ve adacıklar taranmıştır.

Antalya ve Mersin illeri olmak üzere iki bölümde gerçekleşen bu çalışmalarda Selçuk Üniversitesi Sualtı Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezine ait Selçuk 1 Gemisi ana gemi olarak kullanılmış, ekibin konaklaması da bu gemide sağlanmıştır. Sonar çalışmaları ana gemi veya diğer botlar kullanılarak yapılmıştır. Araştırmalarda genel olarak iki ana yöntem kullanılmıştır. İlk yöntemi klasik sualtı araştırma yöntemlerinin tamamı oluşturmaktadır. Maske, palet, şnorkel kullanarak burun, kayalık kıyı ve liman alanlarındaki sığ sularda çalışmalar yapılmıştır.

Aletli dalış yöntemleriyle de en fazla 50 metre derinliğe kadar deniz dibi araştırmaları yapılmıştır. Bu yöntemlerle gemilerin batabileceği yerler, doğal ya da insan yapımı limanlar ve sonar cihazlarıyla tespit edilen kalıntılar incelenmiştir. Diğer yöntem ise elektronik donanımlarla uygulanan sualtı araştırma yöntemleridir. Bunlar yan taramalı sonar, Dual Beam Sonar, Chirp (sub bottom profiler), Manyetometre, gemiyle bağlantılı ya da serbest kamera sistemleri ve Sualtı Robotu'dur (ROV). Çalışmalarda ayrıca iki adet drone hava fotoğraflarının alınması amacıyla kullanılmıştır.

ANTALYA KIYILARI ARAŞTIRMALARI

Gazipaşa: İlçenin en doğusunda bulunan Kaladran Bölgesi açıklarında geçtiğimiz yıllarda tarafımızca yapılan çalışmalarda çeşitli batıklar ve çapalar tespit edilmiştir. Özellikle Tunç Çağına tarihlenmesi mümkün olabilecek taş çapaların çokluğu Kaladran yakınlarındaki demir madenleriyle bağlantılı olabilir. Burada demir çağına tarihlenebilecek ahşap çapalara ait taş çipolar da bulunmaktadır. Bölgede daha önce bulunmuş olan kalıntılar üzerinde inceleme yapmak amacıyla gerçekleşen dalışlarda daha önce karşılaşılmamış amphoralar görülmüştür. Tam ve parçalanmış olarak görülen ve 11-12. yüzyıllara tarihlenen Ganos amphoralarının bir batığa ait oldukları düşünülmektedir (Fig. 1). Muhtemelen bu kalıntılar daha önce kum altındayken dalga etkisiyle üstleri kısmen açılmış olmalıdır. Bu batığa ait bir adet tüm amphora envanterlik değeri nedeniyle Alanya Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Alanya: Okurcalar Beldesi'nde bulunan Justinianopolis antik kentinde geçmişte yapılan çalışmalarda kentin blok taşlar (Fig. 2) kullanılarak yapılmış olan iskele/rıhtım yapısı bulunmuştur.

The survey was carried out in two phases in the Provinces of Antalya and Mersin where the Selçuk 1 training ship of the Underwater Research Center of Selçuk University was used as the main vessel, providing accommodation for all research crew. Sonar scans were performed using the main vessel or other boats. We usually employed two main methods during the surveys. The first one included full use of conventional underwater survey methods; capes, rocky shores and shallow waters in harbour areas were investigated using masks, flippers and snorkels.

Scuba diving was also used to survey the seafloor up to a depth of 50 meters. These methods helped us examine the locations where the ships may have sunk, the natural or human made harbours and the remains detected by sonar equipment. The other method included use of underwater survey techniques using electronic hardware, including side-scan sonar, Dual Beam Sonar, Chirp (sub bottom profiler), magnetometer, ship-based or autonomous imaging systems and remotely operated underwater vehicle (ROV). We also used two drones for aerial photography.

SURVEYS ON THE ANTALYA SHORELINE

Gazipaşa: The surveys we conducted off the Kaladran Region lying to the easternmost part of the district yielded several shipwrecks and anchors. Abundance of stone anchors, probably dating to the Bronze Age may be associated with the iron mines near Kaladran. There are also stone stocks of wooden anchors that may be dated to the Iron Age. We have found previously unexplored amphoras during the dives performed for examining previously discovered remains. These Ganos amphoras which were recovered both intact and incomplete and dated to the 11th-12th centuries probably belong to a shipwreck (Fig. 1). Presumably, the remains have been partially exposed by waves although they were previously covered by the sand. An intact amphora from this shipwreck was delivered to the Alanya Museum since it had an inventory value.

Fig. 2

Bu yapının çizimini tamamlamak için bu alanda yeniden çalışılmış ve gerekli ölçümler alınmıştır. Bu arada karşısındaki küçük adada yapılan çalışmalarda adanın eski çağda hem taş alımı hem de sonrasında tuz toplanması amacıyla kullanıldığı anlaşılmıştır. Yapılan incelemeler iskele/rıhtım yapısında kullanılan taş blokların adadan kesilerek alındığını göstermiştir. Muhtemelen blok taşlar kesilirken ana kayada havuzlar yaratılmış, bu havuzlar tuz toplamak (Fig. 3) için kullanılmış olmalıdır. Adada tuzların depolandığı kayalara oyulmuş kapalı mekânlar da bulunmaktadır.

Serik: Antalya Müze Müdürlüğüne Belek Kıyıları'nda bulunan bir su sporları işletmesinin sahibi tarafından yapılmış olan batık ihbarını değerlendirmek üzere çalışmalar yapılmıştır. Hem karadan hem de denizden alana ulaşılarak yapılan çalışmalarda Belek kıyıları'nın bu bölümünde kıyıdan 200-500 metre uzaklıklarda suyun yüzeyine yer yer 60 cm yaklaşan doğal taş setlerin varlığı görülmüştür. Bu setler kıyıya yakın seyreden tüm gemiler için tehlike oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu bölgede birden fazla batık olma ihtimali yüksektir. Ancak dip yapısı bölgedeki akarsuların taşıdığı dolguyla kapanmış durumdadır. Tamamen kumluk Belek kıyıları bu batıkların üstünü kapatmış durumdadır. Dalgaların etkisiyle kum zeminde bu kalıntılar zaman zaman çıkmakta, bunlar da maskeyle yüzen kişiler tarafından bu-

lunmaktadır. Bu bölgedeki batıkların tespiti ancak kazı yapılarak mümkün gözükmektedir.

Konyaaltı: Antalya Müze Müdürlüğüne Konyaaltı kıyıları'nda yapılan 3 adet "Demir Top Batığı" ihbarını yerinde incelemek üzere Antalya Müzesi'nden görevlilerin eşliğinde dalışlar yapılmıştır. Söz konusu top batığı hem tarafımızca hem de Antalya Müzesi yetkilileri tarafından yaklaşık 18 yıldır bilinmektedir. Batığa ait görüntüler alınmış, daha sonra çıkartılabileceklerine dair rapor Müzeye iletilmiştir. Nitekim Ekim 2017 içinde yapılan çalışmalarla bu kıyılardaki en az 2 Osmanlı Dönemi batığına ait toplar çıkartılmış (Fig. 4) Antalya Koruma Onarım Laboratuvarı'nda tuzdan arındırma işlemleri başlatılmıştır.

Kumluca: Bu kıyılarda iki bölgede çalışmalar yapılmıştır. Bunların ilki Çoban Koyu olarak bilinen bölgedir. Arkeolojik olarak zengin kalıntılar içeren bu bölge 2000 yılından itibaren tarafımızca bilinmektedir. Burada bulunan batıkların modern teknolojiyle yeniden kayıt altına alınması amacıyla dalışlar yapılmış, eserlerin envanterleri çıkartılmıştır. Bu koy açık denizde seyir yapan gemiler tarafından fark edilmesi mümkün olmayan bir niteliktedir. Bu özelliği dolayısıyla korsan gemileri tarafından kolayca saklanılabilecek nitelik içermektedir. Aynı zamanda açık denizden gelen fırtınalara da kapalı bir limandır.

Fig. 3

Alanya: The excavations carried out in the ancient city of Justinianopolis in the subdistrict of Okurcalar yielded the pier/quay of the city which was built by block stones (Fig. 2).

In order to finish drawing of this structure, the area was restudied and measured. In the meantime, explorations in the small island across it showed that the island was used as a source both for stone supply and salt gathering during the ancient period. Examinations demonstrated that the stone blocks used for the pier/quay building were cut from the island. While cutting the block stones, most probably they created pools in the main rock, and used these pools to gather salt (Fig. 3). In the island, there are also indoor structures carved into the rocks for storage of salt.

Serik: An exploration survey was conducted due to a notification made by the owner of a water sport club to the Directorate of Antalya Museum for a shipwreck. Studies on the site accessed from both the land and the sea revealed presence of a natural group of stones, which are almost 60 cm to the surface of the water 200 to 500 meters away from the coast. These stones are a threat to all boats that navigate close to the shore. Therefore, it is highly likely that there are more than one shipwreck in this site. However, the bottom has been silted up by deposits from the creeks in the vicinity. The sandy shores

of Belek should have entirely covered these shipwrecks. The remains are exposed from time to time, and discovered by those people swimming with a mask. It seems that the remains in this site could only be revealed after excavations.

Konyaalti: We conducted dives under the supervision of the officials from the Directorate of Antalya Museum following a notification for 3 “cannon wrecks” on the Konyaalti shores. This cannon wreck has been known both to us and the officials of Antalya Museum for almost 18 years. We took images of the shipwreck, and submitted a report to the Museum indicating that they can be removed later on. As a matter of fact, these cannons belonging to at least two Ottoman shipwrecks were removed during the excavations in October 2017 (Fig. 4), and desalination process was initiated at the Preservation and Repair Laboratory in Antalya.

Kumluca: We conducted surveys in two sites. The first one is known as *Çoban Koyu* (Shepherd’s Bay). We are familiar with this site containing archaeologically rich remains since 2000. We conducted dives in order to re-register these shipwrecks using modern technology, and made an inventory of the artefacts. This bay is unnoticeable by any ship that is navigating off the shore. Thus, it was probably a pirate haven. It also serves as a port not vulnerable to storms from the open sea.

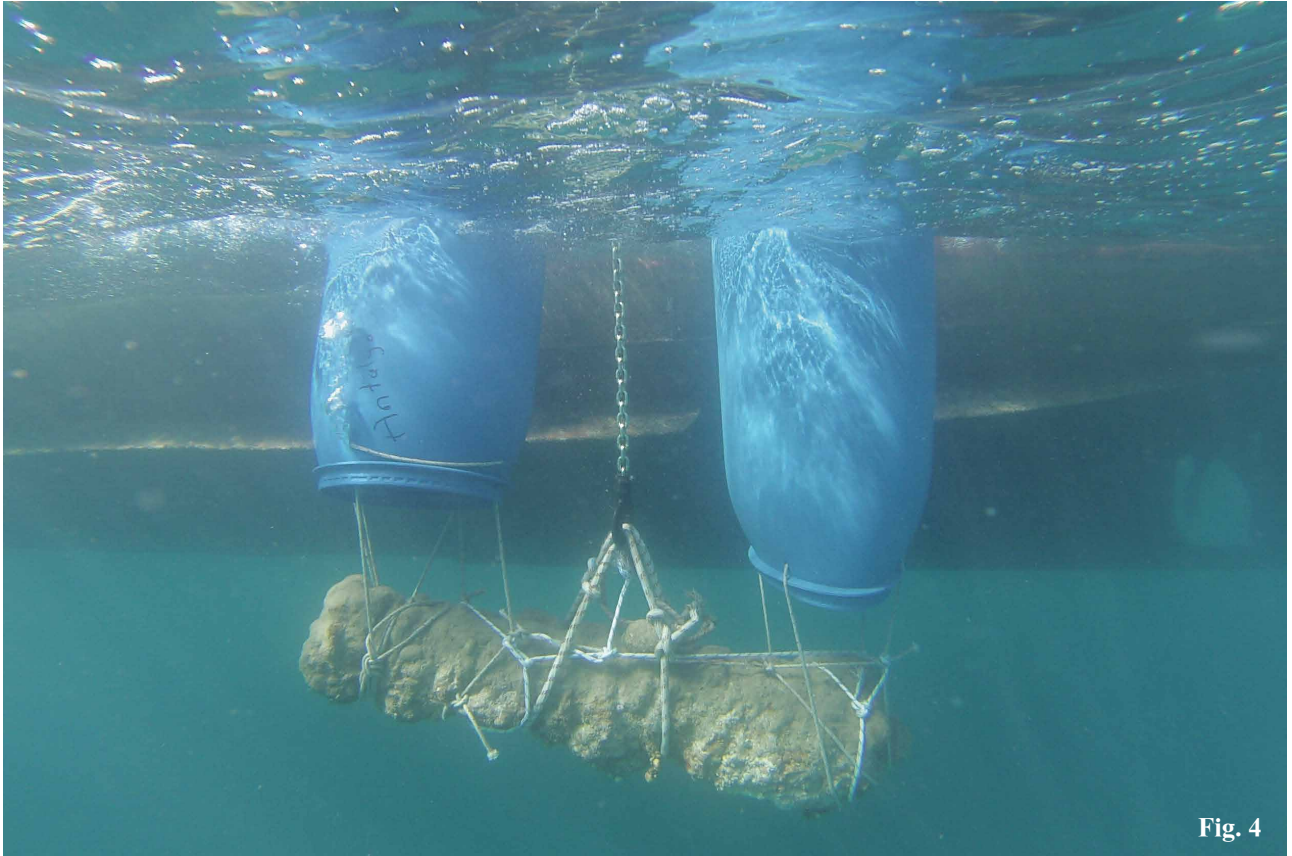

Fig. 4

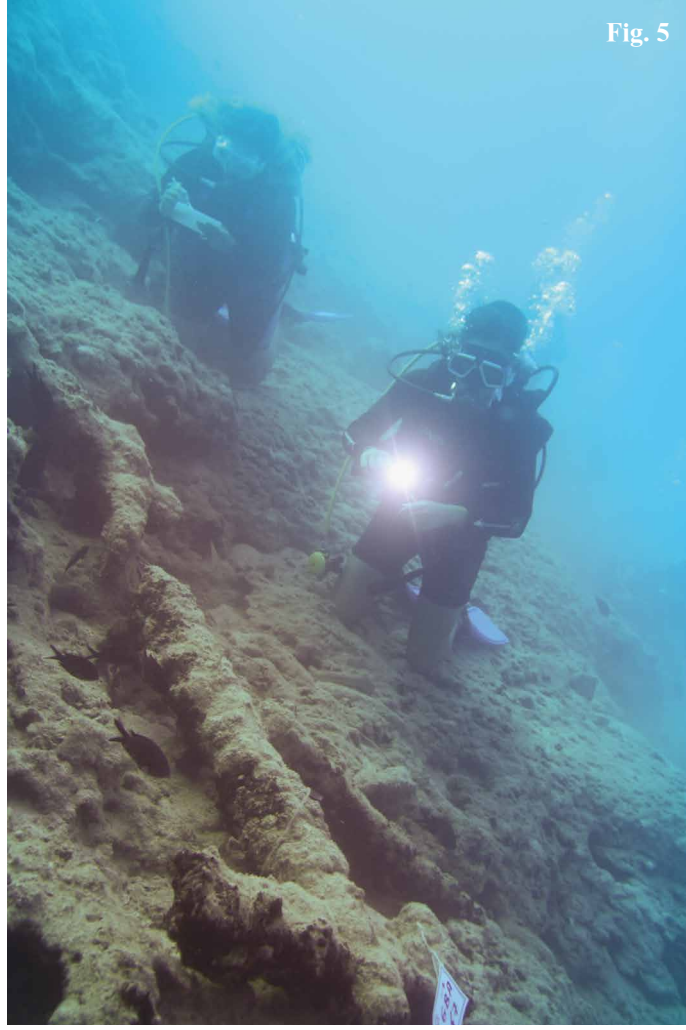

Fig. 5

Bu bölgede en az üç batık bulunmaktadır. Diğer alan ise Mavi Kent Papaz limanı olarak bilinen bölgedir. Söz konusu limanda geçtiğimiz yıllarda da çalışma yapılmış ve bir batık bulunmuştur. Alandaki incelemeler yapılmış, daha önce görülmeyen eserler envantere kaydedilmiştir.

Kaş: Kaş kıyılarında geçtiğimiz yıllarda da çalışmalar yapılmış, çok sayıda batık, çapa ve eser tespit edilmiştir. Kaş ilçesi kıyıları barındırdığı çok sayıda ada ve liman formu nedeniyle binlerce yıldır denizci bir özellik taşımaktadır. 2017 yılı çalışmalarında da farklı dönemlere ait arkeolojik zenginlik tespit edilmiştir (Fig. 5). Henüz çalışılmamış adalar ve kıyı şeridinin varlığı ileride daha fazla batığın bulunacağını göstermektedir.

MERSİN KIYILARI ARAŞTIRMALARI

Mezitli İlçesi: Bu kıyılarda üç metreden daha derin alanlarda Selçuk 1 gemisiyle, daha sığ alanlarda ise botla sonar taraması yapılmıştır. Sonar cihazında form veren Soli Pompeipolis limanının batısındaki burun ve akarsu çevresi incelenmiş, herhangi bir arkeolojik özellik görülmemiştir. Mersin Körfezi çeşitli küçük akarsular, Seyhan ve Ceyhan Nehirlerinin alüvyonlarıyla dolmuş durumdadır. Ovalık Kilikya'nın tüm kıyılarında deniz

dibi genellikle dolgu tabakasıyla kapanmış durumdadır. Bu nedenle muhtemelen var olan arkeolojik kalıntılar kum zemin altında kaldıkları için görülebilmeleri kolay değildir.

Yenişehir, Akdeniz, Tarsus İlçeleri: Bu kıyılarda kıyıya paralel iki tarama yapılmıştır. Tarama genişliği 2x50 metrelik iki adet koridordan oluşmaktadır. Yukarıda belirtilen nedenden dolayı burada da arkeolojik bir form görülmemiştir. Muhtemelen var olan arkeolojik kalıntılar dolguyla kaplanmış durumdadır.

Tarsus Karaduvar Beldesi: Karaduvar Beldesinde Akgübre arıtma tesislerinin batısında halen doldurulmuş durumda olan bir antik liman varlığı tespit edilmiştir (Fig. 6) Bu antik liman hem çevre tesisler hem de altyapı çalışmaları nedeniyle in-situ formunu yitirmiştir. Liman bir akarsu yatağının girişine konumlanmış durumdadır. Zengin arkeolojik dokuya sahip alanda karada görülen yüzey malzemeleri MÖ 3 ila MS 5. yüzyıllar arasına tarihlenmiştir. Karaduvar Beldesinde Mersin'deki büyük balıkçı teknelerinin demirlediği bir liman bulunmaktadır. Buradaki balıkçılarla yapılan görüşmelerde Mersin kıyılarında olası sualtı kalıntıları hakkında bilgiler derlenmiştir.

Fig. 6

The site contains at least three shipwrecks. The other site is known as Mavi Kent *Papaz Limanı* (Pastor's Port). Previous surveys in this site revealed a shipwreck. We explored the site, and registered the previously unknown artefacts.

Kaş: The shoreline of Kaş District has been previously surveyed, yielding many shipwrecks, anchors and artefacts. The coasts of this district is renown as a busy maritime spot for thousands of years because of many islands and natural harbour formations in the vicinity. Archaeological treasures from different periods have been detected again during the 2017 campaign (Fig. 5). Presence of still unexplored islands and coastline indicate likelihood of discovering more shipwrecks in the future.

SURVEYS ON THE MERSİN SHORELINE

Mezitli District: We conducted sonar scanning in the shores deeper than three meters by the Selçuk 1 training ship, and in shallower areas by boats. The examination on the cape and vicinity of the stream to the west of the Soli Pompeipolis port, which reflected forms on the sonar equipment didn't provide any archaeological feature. The Mersin Bay has been silted up by several small creeks as well as alluvials from the Seyhan and Ceyhan

Rivers. The seabed is usually covered with a deposit layer along all shores of the plain Cilicia. Therefore, it is not easy to detect archaeological remains which have been lying buried under the sandfloor.

Districts of Yenişehir, Akdeniz, and Tarsus: We conducted two scans in parallel to the coastline in these districts. The scanning width covered two corridors of 2x50 meters. No archaeological feature has been detected here due to the above mentioned reason. Any potential archaeological remains should have been covered with a layer of deposits.

Karaduvar County of Tarsus: To the west of the Akgübre sewage plant, we identified presence of an ancient port which has already been filled (Fig. 6). This ancient port seems to have lost its in-situ form due to both modern facilities in the site and infrastructure work. The port is situated on the mouth of a river bed. The surface material on the land with a rich archaeological content are dated to the 3rd BC to 5th AD centuries. The County of Karaduvar houses an harbour anchored by large fishing boats in Mersin. We gathered information about potential underwater remains along the Mersin shoreline during interviews made with the fishermen here.

Erdemli Kızkalesi Paşatürbesi Burnu: Burada aletli ve aletsiz inceleme dalışları ve sonar çalışmaları yapılmıştır. Alanın zemini tamamen kumluktur. Muhtemelen arkeolojik kalıntılar bu dolgu tabakasının altında kaldığı için herhangi bir esere rastlanmamıştır. Burnun batı kıyısından Korykos antik kenti doğusundaki kuleye kadar alan deniz dibinden taranmıştır. 2016 yılında aynı bölgenin batısında da çalışmalar yapılmış ve kumluk zeminin tüm alanı kapladığı görülmüştür.

Silifke Narlıkuyu Doğu Burnu: Burada yapılan aletli dalışlarda doğal limanlık alanın kuzey batı kıyısında muhtemelen bir gemi batığına ait safra taşları görülmüştür. Doğal limanın zemini tamamen kumluktur ve herhangi bir kalıntıya rastlanmamıştır. Burada sonar çalışmaları da yapılmış, arkeolojik bir form görülmüştür.

Silifke Dana Adası çevresi ve karşı kıyıları: Dana Adası ve açığındaki fener etrafında dalışlar yapılmış, 2015 yılında bulunmuş olan batıkların mevcut fiziki durumu gözlemlenmiştir. Adanın karşısında Mavikent-Jandarma Koyunda yapılan dalışlarda çeşitli kalıntılar tespit edilmiştir. Bu kalıntıların bir bölümünün bir batığa ait oldukları düşünülmektedir.

Fig. 7

Silifke Taşucu Liman Kalesi koyu: Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen bir kale yapısı bulunan koyda iki gün süren sonar çalışmaları ve dalışlar gerçekleştirilmiştir. Liman zemini tamamen kumluktur. Bu çalışmalar sırasında limanın güneyinde bazı seramik parçalarına rastlanmıştır. Liman içinde muhtemelen bir fırtına sırasında kıyıya çarparak batmış ve sonrasında tamamen dağılmış bir batık tespit edilmiştir. Ayrıca limanın dışında güney kıyısında Roma Dönemi'ne tarihlediğimiz iki demir çapa ve amphora parçaları tespit edilmiştir. Muhtemelen bu kalıntılar da bir batığa aittir.

Gülner Beşparmak Adası ve Akkuyu Burnu: Gülner İlçesi hudutlarında bulunan Beşparmak Adası'nın doğusu sualtı arkeolojisi açısından yüksek öneme sahiptir. Bu bölgede farklı dönemlere tarihlenen en az sekiz batık bulunmuştur (Fig. 7,8) Akkuyu Burnu'nda da yine çok sayıda batık ve arkeolojik kalıntı bulunmaktadır.

Aydıncık Kıyıları: Bu kıyılarda üç noktada çalışma yapılmıştır. Yılanlıada, Gilindere Mağarası kıyısı ve

Sancak Burnu. Yılanlıada'da ODTÜ dalış grubu Prof. Dr. Levent Zoroğlu ile birlikte 18 yıl önce bir çalışma yapmış, bir batık ve çok sayıda çapa tespit etmiştir². Aynı alanda yapılan çalışmada eserlerin mevcut durumu incelenmiştir. Eserlerin üzerlerine yerleştirdikleri etiketler mevcudiyetlerini korumaktadır. Aydıncık Kelenderis Limanı ve Kelenderis antik kentinin yayıldığı alanlarda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Liman içi ve kıyılarda 2004-2007 yılları arasında Levent Zoroğlu başkanlığında Hakan Öniş ve ekibi tarafından kazı ve yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiş, liman içinde bir adet çekek yeri tespit edilmiştir³. Bu alanın dışında, Sancak Burnu'nun doğusunda yer alan Gilindere Mağarası önünde inceleme yapılmış, herhangi bir kalıntı görülmemiştir. Sancak burnu bölgesi ise bu kapsamda tespit edilen üç adet batıkla önemli bir arkeolojik potansiyel taşımaktadır. Bu bölgede 2 adet

amphora yüklü 1 adet tabak yüklü gemi batıklarına ait kalıntılar bulunmaktadır.

Bozyazı: Bu bölgede iki alanda çalışılmıştır. İlk alan, Tekeli Aksaz Adası'dır. Burada yapılan çalışmalarda çok sayıda taş ve demir çapa ile ahşap çapalara ait taş çipo tespit edilmiştir. Bu çapalar daha çok Tunç ve Demir çağlarına tarihlenmiştir. Böylelikle bu küçük adanın o dönemlerde uzun yol gemileri için bir sığınma alanı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Diğer alan ise Kızıl Burundur. Burnun hem batısında hem de doğusunda bulunan koyda çalışılmıştır. Koyda herhangi bir kalıntı görülmemiştir. Burnun güneyi incelenmemiştir. Batısında bulunan Toylaklar Koyu bölgesinde ise çeşitli eserler tespit edilmiştir. Bunlar bir batığa ait olmalıdır. Ancak yeterli kanıt olmadığı için batık olarak değerlendirilmemiştir.

Anamur: Bu kıyılarda iki alanda çalışılmıştır. Melleç-Demirören kıyılarında 2016 yılında da çalışma yapılmıştır. 2017 yılında aynı alanda daha önce bulunmuş olan kalıntılar incelenmiştir. Bu çalışmalarda daha önce tespit edilmeyen kalıntılar da görülmüştür. Doğal özelliği tam bir liman formu vermeyen bu alanda Tunç ve Demir çağlarına ve Roma dönemine ait çapaların bulunması (Fig. 9). 600 metre kuzeyde bulunan demir madenine bağlı olmalıdır. Eldeki sonuçlar bu madenin Tunç Çağında da kullanılmış olabileceğini göstermektedir. Çalışılan diğer alan ise Anamur'un en batısındaki Kaladran koyunun doğusu olmuştur. Burada herhangi bir kalıntı bulunmamıştır.

² EVRİN vd., 2002; ZOROĞLU vd., 2003; EVRİN vd., 2004.

³ ZOROĞLU-ÖNİZ: 2006; ZOROĞLU-ÖNİZ, 2009.

Erdemli Kızkalesi Paşatürbesi Cape: We conducted scuba diving and skin diving for exploration as well as sonar scanning. The seabed is completely sandy. No remains were detected because the archaeological artefacts remain probably buried under this layer of deposits. We made a seabed scan starting from the western shore of the cape until the tower, which rises to the east of the ancient city of Korykos. In 2016, we studied the area to the west of the site, and found that the entire site was covered with a sandy floor.

Eastern Cape of Silifke Narlıkuyu: The scuba dives here revealed some ballast stones probably belonging to a shipwreck on the western shore of the natural harbour area. The seabed is completely sandy in this natural harbour area, and no remains were observed here. We also conducted a sonar scan, with no evidence of any archaeological form.

The vicinity and opposite shores of Silifke Dana Island: We dived around the Dana Island and the lighthouse nearby, and checked the current physical status of the shipwrecks discovered in 2015. Several remains were detected during the dives conducted in the Mavikent-Jandarma Bay across the island. Some of these remains may belong to a shipwreck.

Silifke Taşucu Harbour

Castle Bay: We conducted sonar scanning and dives for two days in the bay housing a castle from the Ottoman Period. The seafloor is completely sandy. We found some pottery fragments on the southern part of the harbour. Inside the harbour, we detected a sunken ship, which probably struck the shore during a storm and completely fell apart. Furthermore, we found two iron anchors and amphora fragments dating to the Iron Age on the southern shore outside the harbour, which are probably related with the shipwreck.

Gülнар Beşparmak Island and Akkuyu Cape: The eastern part of the Beşparmak Island located within the borders of the Gülнар District is of great importance in terms of underwater archaeology. At least eight shipwrecks from different periods have been discovered in this region (Fig. 7,8). The Cape is also home to numerous shipwrecks and archaeological remains.

Aydıncık Shoreline: Three spots have been studied in this shoreline: Yılanlıada, Gilindere Cave and San-

cak Cape. The METU diving group performed a study in Yılanlıada 18 years ago together with Prof. Dr. Levent Zoroğlu, and found a shipwreck and numerous anchors². We surveyed the same area, and examined current status of the artefacts. They still had their labels. No survey was conducted in the Aydıncık Kelenderis Harbour and the area where the ancient city of Kelenderis occupied. The harbour and shores were excavated and surveyed by Hakan Öñiz and his team under the direction of Levent Zoroğlu between 2004 and 2007, and a harbor launch was detected inside the harbour³. Other than this, we examined the area in front of the Gilindere Cave lying to the east of the Sancak Cape, and detected no remains. The Sancak Cape has an important archaeological potential with three shipwrecks discovered in this region. There are remains of two shipwrecks with a cargo of amphoras, and one shipwreck with a cargo of plates.

Bozyazı: Two sites have been studied in this region. The first one is the Tekeli Aksaz Island. The survey yielded numerous stone and iron anchors and stone stocks for wooden anchors. These anchors are mainly dated to the Bronze and Iron Ages. Thus, it indicates that this small island functioned as a port of

refuge for long-distance ships of the period. The other site is the Kızıl Cape. We explored the bays both to the east and west of the cape, and found no remains. The southern part was not explored. Several artefacts were found in the area of Toylaklar Bay on the west. They should have belonged to a shipwreck. However, due to lack of evidence, it is not considered a shipwreck.

Anamur: Two sites have been studied in this region. The Melleç-Demirören shoreline was also surveyed in 2016. In 2017, we examined the previously discovered remains in this site, and identified new remains. Discovery of anchors from the Bronze and Iron Ages as well as the Roman Period in this site which does not offer a natural harbour form (Fig. 9) should have been related with the iron mine lying 600 meters to the north. Available data indicate that the mine may also have been used during the Bronze Age. The other survey site included the eastern part of the Kaladran Bay in the westernmost part of Anamur. The site yielded no remains.

² EVRİN vd., 2002; ZOROĞLU vd., 2003; EVRİN vd., 2004.

³ ZOROĞLU-ÖNİZ: 2006; ZOROĞLU-ÖNİZ, 2009.

Tunç Çağı'ndan Osmanlı Dönemi'ne çok sayıda çapa ve farklı kalıntıların yanı sıra 2017 yılında 20'si Antalya'da, 19'u Mersin'de olmak üzere toplam 39 antik gemi batığının bulunmuş olması bu çalışmaları bilimsel olarak ülkemizde önemli bir yere taşımaktadır. Tatil günleri ayrıldığında neredeyse her çalışma gününe bir batık isabet etmektedir. Bu rakam ülkemiz kıyılarının bu anlamda ne kadar zengin olduğunu da ortaya koymaktadır. Ancak bu çalışmalarda görev alan sualtı arkeologları ve arkeoloji öğrencilerinin özverili çabalarını da unutmamak gerekir. 27 metre boyunda bir geminin küçük kamaralarında, bazen de güvertede uyumak, çalışmak, yemek yapmak, yemek yemek, rapor yazmak, üstelik bunları 20 kişi kimi zaman alargada fırtınalı bir

denizde yapmak hiç kolay değildir. Denizin dibinde çalışmak zaten yeterince risk taşımaktadır. Üstelik bunları ülkemiz gibi bilimsel çalışmalara kaynak bulmanın zor olduğu bir ülkede yapıldığının da unutulmaması gerekir. Bu çalışmaların bilimsel boyutu olduğu gibi bir de eğitim boyutu vardır. 18 sualtı arkeolojisi yüksek lisans öğrencisi yanı sıra 50'ye yakın yerli-yabancı arkeoloji öğrencisi de bu çalışmalarla yetişmektedir. Yalnızca ülkemizin değil, başka birçok ülkenin sualtı arkeolojisi akademisyenleri bu çalışmalarla geleceğe hazırlanmaktadır. Bu uygulamanın dünyada fazla örneği yoktur. UNESCO Sualtı Arkeolojisi Ağı kapsamında uluslararası karakteri olan bu çalışmalar maddi ve manevi anlamda daha fazla desteği hak etmektedir.

Fig. 9

Discovery of a total of 39 ancient shipwrecks, including 20 in Antalya, and 19 in Mersin in 2017 as well as numerous anchors and different remains dating from the Bronze Age to the Ottoman Period gives leverage to these studies in scientific setting in Turkey. When non-working days are excluded, almost every working day corresponds to a shipwreck, which is an indication of how rich the Turkish coastline is in this respect. On the other hand, we should also keep in our mind the selfless efforts of underwater archaeologists and archaeology students who contributed to these studies. It is not easy to sleep, work, cook, eat, write reports on the deck, sometimes in the small cabins of a 27 meter-long ship, and doing all these with 20 people, sometimes in

a stormy sea. Working underwater already poses a risk. Moreover, we should remember that these studies are carried out in a country with limited resources for scientific studies. These studies have an educational aspect as much as a scientific one. Eighteen maritime archaeology postgraduate students as well as almost 50 local and foreign students of archaeology are trained during these surveys, and not only scholars of Turkish maritime archaeology, but also of other countries are prepared for the future. There are not many examples of this practice in the world. Having an international feature within the context of UNESCO Network on Underwater Archaeology, we believe that these studies deserve more financial and moral support.

KAYNAKÇA-BIBLIOGRAPHY

- EVİRİN, V., ZOROĞLU, L., VARİNLİOĞLU, G., EVİRİN, Ç.T., AYAROĞLU, M., BİRCAN, K., BİRCAN, M., 2002: Doğu Akdeniz Deniz Ticaret Yolları Üzerinde Önemli Bir Demirleme Bölgesi: Aydıncık (Kelenderis) - Yılanlı Ada, Underwater Science And Technology Meeting, Boğaziçi University, İstanbul.
- ZOROĞLU, L., EVİRİN, V., 2003: 2002 Celenderis Excavations - Underwater Results, The XXV. International Symposium of Excavations, Surveys And Archaeometry, Ankara.

- EVİRİN, V., AYAROĞLU, M., ÖZKAN, K., EVİRİN, Ç.T., BİRCAN, K., BİRCAN, M., ZOROĞLU, L., 2004: Yılanlı Ada Erkut Arcak Batığı, Underwater Science And Technology Meeting, Sabancı University, İstanbul.
- ZOROĞLU KAMİL LEVENT, ÖNİZ HAKAN 2006: Kelenderis Limanı (Aydıncık-Mersin) Sualtı Çalışmaları. Sbt2006 - 10.Sualtı Bilim Ve Teknoloji Toplantısı, 87-91.
- ZOROĞLU KAMİL LEVENT, ÖNİZ HAKAN 2009: Kelenderis Harbour Excavation İn 2008. 3rd International Symposium On Underwater Research, 65-74.